

Koorregie is hot. Bezoek een willekeurig koorfestival en zie de koren elkaar aftroeven in stoere blikken, sterke poses en strakke moves. Maar wat is het nou precies, koorregie? Wat zijn de do's, wat de don'ts? Zing Magazine bezocht de 'Inspiratiedag Koorregie', op zoek naar antwoorden.

DOOR **ELKE JANSEN**

Nog geen twintig jaar geleden bestond een doorsnee kooroptreden eenvoudigweg uit een voordracht van een groep zangers, keurig opgesteld in rijtjes of halve cirkels, met eventueel een paar koorbanken voor wat hoogteverschil. Maar in een steeds snellere, prikkelrijke, visueel ingestelde maatschappij kon deze podiumkunst niet achterblijven. Alleen stemgeluid was niet genoeg, het oog wilde ook wat. Regisseurs zagen hun kans, en een nieuw vak was geboren: koorregie. Regisseurs Meta Stevens en Marijke de Wit behoren tot de eerste generatie koorregisseurs. Samen ontwikkelden ze de cursus Koorregie, die in januari 2010 voor het eerst van start ging en komend seizoen alweer de derde editie beleeft. Ook bedachten ze het concept voor een 'Inspiratiedag Koorregie', die onlangs in Tilburg plaatsvond.

hoe voelt het

'Waar zat nou het hoogtepunt, in de muziek?' Marijke de Wit richt zich tot het publiek, waaruit meteen stemmen opklinken. Het is 15 april 2012, regisseurs, dirigenten, koorleden, cursisten zitten gebroederlijk naast elkaar op roodfluwelen stoelen, schrift en pen in de aanslag. Ze hebben er zin in. Op het podium staat koor De Voices, dat zojuist het nummer 'Rolling in the deep' van Adele ten gehore heeft gebracht, onder leiding van Annalisa Schmad. 'Bij het muzikale hoogtepunt wil ik ook iets krachtigs doen', vervolgt Marijke. Tot het koor: 'Doe eens of je boos bent.' De koorleden ballen hun vuisten, spannen hun lichaam, versnellen hun adem. Een koorlid zegt: 'Als ik boos ben kijk ik altijd naar beneden.' Marijke benoemt alles wat gedaan en gezegd wordt en laat het

koor weer inzetten. 'Hoe voelt het?', vraagt Marijke naderhand. 'Die boosheidslading vind ik moeilijk' zegt een van de bassen. 'Weet je wat', zegt Marijke, 'ga gewoon eens wijdbeens staan, verder niets. Kijk, dat oogt al een stuk comfortabeler.' Tegen het publiek: 'Vergeet nooit te vragen hoe het voor de koorleden voelt.'

kruisbestuiving

Na een klein uur neemt Meta Stevens het roer over. 'Wat deed Marijke nou precies?' Ze ondervraagt het publiek net zo lang totdat de kern overblijft. 'Dus, ik vat samen: Marijke liet de koorleden zich inleven via het lijf, gaf de zangers levendige beelden om het voorstellingsvermogen te stimuleren, gaf veel positieve feedback, vroeg terugkoppeling aan het koor, maakte een krachtige beginopstelling, nam de tijd. Sla dit op, mensen. We kijken straks wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen de drie regisseurs.'

De Inspiratiedag Koorregie is opgebouwd uit vier delen. Drie verschillende regisseurs werken achtereenvolgens met drie verschillende koren, en bij het vierde onderdeel, 'De vloer op', mag het publiek zelf aan de slag. Alleen al het observeren van de deelnemers in de zaal is een feestje. Ze zitten letterlijk op het puntje van hun stoel, lachen, snuiven en grommen dat het een lust is en kunnen niet wachten om hun visie of commentaar te delen. Marijke licht toe: 'Meestal zijn onze workshops en cursussen een basale kennismaking met koorregie, maar deze dag is echt bedoeld als praktijkdag, om van elkaar te leren. Dat hebben we nog niet eerder op deze manier gedaan.'

META STEVENS

wat is koorregie?

Meta **Stevens**: 'Veel koren halen de termen choreo en regie door elkaar, maar ze betekenen toch iets anders. Choreo ofwel choreografie komt uit de danswereld, en gaat dus over 'pasjes'. Regie is een theaterterm, werkt dus meer vanuit een verhaal met een intentie. Een koorregisseur kijkt hoe je betekenis kunt toevoegen in het beeld, in opstelling, beweging en expressie, met de muziek als uitgangspunt. Koorregie is in principe gefundeerd op drie poten: tekst, muziek en emotie. Met tekst bedoel ik natuurlijk de betekenis van de tekst, waar gaat het nummer over? Wat betreft de muziek maak je vooral een analyse van het arrangement: welke stem heeft de lead, welke stemmen begeleiden, waar zingt iedereen tegelijk dezelfde tekst, zijn er opvallende muzikale effecten? Dat soort dingen. Tot slot kijk je naar het geheel: wat wil het nummer zeggen, welke emotie wil je overbrengen?'

'geef je regisseur
cadeautjes
in plaats van gezeur'

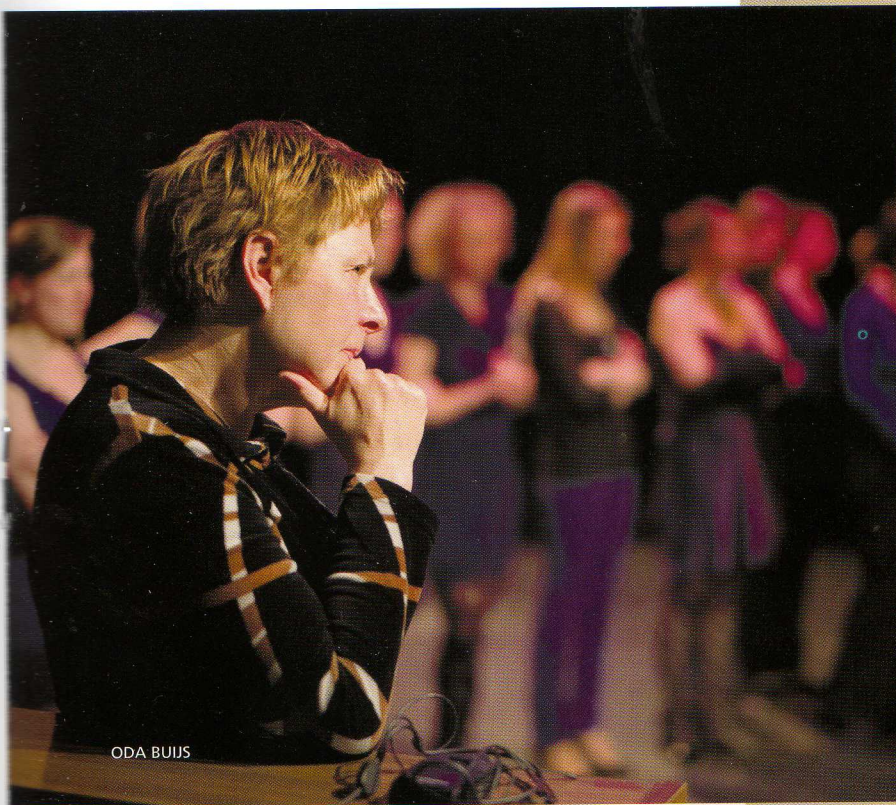

FOTO MOONPHOTOGRAPHY

do's en don'ts voor de regisseur

- Kijk naar wat de koorleden van nature meenemen aan expressie, beweging, houding. Gebruik het! Dat zijn je cadeautjes. Train en stimuleer je koor daarin.
- Geef positieve stimuli, benadruk wat goed gaat en negeer wat fout gaat.
- Vraag je koor altijd om terugkoppeling. Hoe voelt het?
- Een krachtige beginopstelling kan fijn werken, maar is niet per se nodig. Als je een goeie regie (setting/context) hebt kun je je opstelling duizend keer aanpassen, de regie blijft toch wel staan. Het koor raakt verveeld als je te lang aan eenzelfde opstelling werkt.
- Houd altijd de *main focus* op je publiek. Koorleden tegenover elkaar laten staan kan even een leuk effect hebben, maar je raakt je publiek ook snel kwijt.
- Met spierspanning (vuisten, rechte benen, gestrekte nek, etc.) roep je vanzelf al een bepaalde emotie op – daar hoef je niet voor te acteren. Gebruik dat.
- Prikkel het voorstellingsvermogen van je koor. 'Je auto is net in de prak gereden, de dader heeft een grote mond, je kind wordt aangevallen... Wat voel je?'
- Gebruik de uitvergroting: 'Neem een pose en maak het extremer'. Maak ook gebruik van stereotype houdingen. Uit houdingen kun je handelingen afleiden.
- Neem de tijd om alles goed uit te proberen en ga door tot het echt naar je zin is.

>> koorleden zijn geen acteurs

Na Marijke is het de beurt aan Oda Buijs, die zich ontfermt over vrouwenkoor Divina onder leiding van Pepijn Lagerwey. Oda gooit het meteen over een andere boeg. 'Ik ben de muzikant van 'A spooky little boy' ingedoken en heb twee ideeën gekregen: het schoolplein en de klassenfoto. Beide concepten wil ik uitproberen.' Ze begint met de schoolplein-setting en laat de meiden zich opstellen in kleine groepjes, waarna ze hen een paar opdrachten geeft. 'Ik klap straks in mijn handen en wil bij iedere klap een nieuwe pose.' Even later: 'Maak wat je hebt eens iets extremer.' Ze voegt toe: 'Je hoeft van mij niet te spelen. Jullie zijn zangers, geen acteurs. Maar je kunt wél je inzetten, bijvoorbeeld in een stereotype pose.'

Tegen het publiek: 'Ik vind het leuk om mensen zelf dingen te laten uitvogelen. Je krijgt altijd veel cadeau. Waar ik als regisseur bijvoorbeeld voor moet zorgen is dat het publiek weet waarnaar het moet kijken. Als ik vind dat deze mevrouw hier belangrijk is, dan regel ik dat de blik van iemand anders jullie blik meeneemt. Met kijkrichtingen denk ik altijd vanuit de diagonaal, en dan vind ik het ook aardig als sommige mensen echt een eindje verder moeten kijken. Dat geeft spanning en samenhang. Op het moment dat iemand rechts achteraan naar linksvoor kijkt, dan hoort het stuk ertussen al bij elkaar. Daar hoef je al niets meer aan te doen.'

doe maar wat

Na afloop van de sessie gaat Meta Stevens weer in gesprek met het publiek. 'Wat was nou Oda's specifieke werkwijze, wat deed ze anders dan Marijke?' De antwoorden buitelen over elkaar heen, maar even later is er toch weer consensus. Meta vat samen: 'Oda schiep meteen een context (middelbare scholieren) en kon daar vervolgens allerlei settings op plakken: schoolplein, klassenfoto, klaslokaal, lerarenkamer. Ze maakte gebruik van *stills*, oftewel *freeze*, en vroeg om stereotype hou-

cursus koorregie

Op 12 oktober start BALK met een nieuwe cursus Koorregie. De cursus, geleid door Marijke de Wit en Meta Stevens, is voor koorleden en koordirigenten. Deelnemers moeten in de looptijd van de cursus met een (eigen) koor kunnen oefenen. Enige ervaring met koorregie is gewenst. Lessen zijn op acht zaterdagen, 10-16 u in Icoon Theater, Amersfoort miv 20 okt. € 365 Balk-leden, € 415,- niet-leden. Info data aanmelding: www.balknet.nl

dingen, zoals 'de sigaret', of 'het roddelen'. Ze liet koorleden een bepaalde houding vergroten, extremer maken. Ze gebruikte krachtige, positieve taal en pikte voortdurend cadeautjes op.'

Meta verzucht: 'Nu zien jullie eens hoe ontzettend fijn het is om met een koor te werken dat meteen doet wat je zegt. Zonder vragen te stellen als 'moet ik nou naar links of naar rechts kijken?' of 'wanneer moet ik nou precies lopen?' Koorleden zijn vaak onzeker, willen weten 'hoe het nou precies moet', en gaan dan altijd veel vragen stellen. Terwijl ze beter kunnen denken: 'Ik weet niet wanneer ik precies wanneer ik moet lopen dus ik ga maar vast. Ik weet niet precies welke houding ik moet aannemen, dus ik doe maar wat.' Leer je koor dat aan! Want op die manier krijg je voortdurend cadeautjes. Dus koorleden: geef je regisseur cadeautjes in plaats van gezeur!'